

07.03.2013

Dnro HAL:68 /2013

69 § LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Liite 2

Valmistelija: Hallinto – ja talousjohtaja Erkki Hirsimäki.

Valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osasto pyytää 22.11.2012 päivätyllä kirjeellään lausuntoa kuntarakennelakiluonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvityspenusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelystä
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 7.3.2013 mennessä.

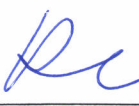
Kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelman linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityspenusteista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä.

Sosiaali- ja terveystoiminnat ministeriryhmä on linjannut osaltaan palvelurakennemuutoksen jatkoa 15.11.2012 kokouksessaan.

On arvioitu, että kuntarakennelaki tulisi voimaan aikaisintaan 1.5.2013 lukien tai viimeistään kuukautta myöhemmin.

Tavoitteeksi asetetun kuntarakennemuutoksen keskeiset lisäykset esitetään sisällytettäväksi kuntajakolakiin. Kuntarakenteen uudistamiseksi vuosina 2013-2016 sovellettavista edellytyksistä säädettäisiin uudessa, määräaikaisesti voimassa olevassa 1 a luvussa.

Uudistuksen tarkoituksena on turvata laadukkaat ja yhdenvertaiset kunnalliset palvelut asiakaslähtöisesti koko maassa, vahvistaa kuntien edellytyksiä järjestää ja tuottaa ennalta ehkäiseviä palvelukokonaisuuksia, luoda edellytykset kuntien taloutta vahvistavalle kehittämistoiminnalle ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiselle sekä vahvistaa kunnallista itsehallintoa ja paikallista demokratiaa.

Pöytäkirjantarkastajien nimet		
Lautakunta	Hallitus	Valtuusto
		Oteen oikeaksi todistaa Jalasjärvellä 5/3 2013
		 ANNI HÄRKÖNEN OSASTOSIHTTEERI Jalasjärven kunta Puh. (06) 4580 302 Fax (06) 4580 111
		Pöytäkirjanpitäjä / keskusarkistonhoitaja / hallintosihtteeri / hallinto- ja talousosaston osastosihtteeri / toimistosihtteeri

Kuntarakennemuutoksen tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Nämä vahvat peruskunnat muodostuisivat luonnollisista työssäkäyntialueista, pystyisivät luomaan edellytykset talouskasvulle ja työllisyydelle sekä kykenisivät tehokkaasti huolehtimaan yhdyskuntarakenteen kehittämisestä sekä estämään yhdyskuntarakenteen hajautumista. Tavoitteena on lisäksi vahvistaa ja edistää kuntataloudeltaan vakaampien kuntien muodostumista.

Kuntarakennemuutoksen toteuttamiseksi kunnalla olisi velvollisuus selvittää kuntien yhdistymistä, jos yksikin seuraavista kolmesta selvityspäätöksestä osoittaa selvitystarvetta:

1. palveluiden edellyttämä väestöpohja
2. työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne
3. kunnan taloudellinen tilanne

Kunta ei kuitenkaan voisi jättäytyä selvityksen ulkopuolelle, vaikka se ei täyttäisi selvityspäätöksiä, mikäli alueella ei muutoin ole saavutettavissa lain edellytykset täyttävää toiminnallista kokonaisuutta.

Yhdistymiselvityksen tulisi pohjautua riittävän laajaan valmisteluun ja tuoda esille kuntien päätöksenteon pohjaksi erityisesti yhdistymisellä saavutettavat edut ja haitat. Tästä syystä laissa säädettäisiin yhdistymiselvityksen tavoitteesta ja vähimmäisisällöstä.

Selvityksen tavoitteena olisi saada aikaan esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus.

Kuntien edellytetään tekemän yhdistymiselvitykset ja niihin perustuvat yhdistymisesitykset 1.4.2014 mennessä.

Mikäli laki hyväksytään eduskunnassa, kunnille säädetään velvollisuus ilmoittaa valtiovarainministeriölle 30.11.2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää laissa edellytetyllä tavalla kuntien yhdistymistä. Valtiovarainministeriö voisi tarvittaessa määrätä erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta, jos kunta ei ole 1.4.2014 mennessä tehnyt kuntien yhdistymisesitystä kuntarakennelain edellytykset täyttävän uuden kunnan muodostamisesta.

Lakiuudistus ei laajentaisi valtioneuvoston toimivaltaa päättää yleisesti kuntien yhdistymisestä kuntien valtuustojen vastuudessa. Päätöksenteko kuntien yhdistymisestä perustuisi pääsääntöisesti kuntien yhteiseen esitykseen. Ainoa poikkeus tästä olisi erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn kytketty valtioneuvoston toimivalta päättää kuntien yhdistymisestä.

Pöytäkirjantarkastajien nimet

Lautakunta Hallitus Valtuusto

Otteen oikeaksi todistaa
Jalasjärvellä / 2013

Pöytäkirjanpitäjä / keskusarkistonhoitaja / hallintosihteeri /
hallinto- ja talousosaston osastosihteeri / toimistosihteeri

Selvitystarpeen edellyttämäksi väestöpohjavaatimukseksi on asetettu vähintään 20 000 asukasta ja perusopetuksen laadukkaan ja yhdenvertaisen järjestämisen kannalta alle yksivuotiaiden ikäluokan tulisi olla vähintään noin 50 lasta.

Työpaikkaomavaraisuusperuste puolestaan täytyisi, mikäli kunnan työpaikkaomavaraisuus on alle 80 prosentin.

Työssäkäyntiperuste täytyisi, jos kunnasta pendelöinti työssäkäyntialueen keskuskuntaan on vähintään 25 prosenttia.

Yhdyskuntarakennetarkastelu perustuisi Suomen ympäristökeskuksen taajamaluokitteluun. Yhdyskuntarakenne peruste täytyisi ensinnäkin, jos alueen yhdyskuntarakenne muodostuu useamman kunnan alueelle ulottuvasta keskustaajamasta. Lisäksi peruste täytyisi, jos keskustaajamaan kytkeytyvä lähitaajama ylittää kunnan rajan tai keskustaajaman kasvupaine muutoin kohdistuu merkittävästi toisen kunnan alueella olevaan lähitaajamaan.

Kunnan taloudellisen tilanteen perusteella tarve selvittää kuntien yhdistymistä olisi ensinnäkin erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevilla kunnilla (nk. kriisikunnat), joiden rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut alittavat kunnan peruspalvelujen annetun lain 63 a §:n perusteella annetun valtioneuvoston asetuksen raja-arvot kahtena vuonna peräkkäin. Lisäksi edellytykset täytyisivät niissä kunnissa, joissa talous on kriisiytymässä ja tunnusluvut lähestyvät edellä mainitun valtioneuvoston asetuksen mukaisia raja-arvoja.

Selvitystarpeen edellyttämistä perusteista Jalasjärven asukasluku 8 130 (31.12.2011; ennakkoväkiluku joulukuulle 2012 on 8 072) jää alle vaaditusta vähintään 20 000 asukkaasta.

Alle yksivuotiaiden ikäluokka on keskimäärin 80 lasta (10 vuoden keskiarvo, trendi ei laskeva), työpaikka-omavaraisuus on Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan 2010 ollut 94,0 prosenttia (lähde www.kunnat.net tietopankit). Kunnan työllisistä kävi vuonna 2010 Seinäjoella töissä 474, Kurikassa 103 ja Ilmajoella 38 henkilöä. Vastaavasti Jalasjärvellä kävi Seinäjoelta 245, Kurikasta 123 ja Ilmajoelta 78 henkilöä. Omassa kunnassa työpaikka oli 2 336 henkilöllä (Lähde: Tilastokeskus).

Yhdyskuntarakenteen osalta Jalasjärven keskustasta Seinäjoen kaupungin keskustaan on 35 kilometriä. Kurikan kaupungin keskustaan on 25 km. Seinäjoen kasvupaine ei kohdistu merkittävästi ainakaan vielä

Pöytäkirjantarkastajien nimet

Lautakunta	Hallitus	Valtuusto

Otteen oikeaksi todistaa
Jalasjärvellä / 2013

Pöytäkirjanpitäjä / keskusarkistonhoitaja / hallintosihteeri /
hallinto- ja talousosaston osastosihteeri / toimistosihteeri

Jalasjärven suuntaan. Näin ollen yhdyskuntarakennepöytäkirja ei täyty miltään osin.

Siinä tapauksessa, että JAKK liikelaitoksen valtionosuuksien takaisinperintä toteutuu Jalasjärven kunnan talouden tunnusluvut täyttävät selvitystarpeen jo vuonna 2013. Kunnan omat rakenteelliset uudistukset, kehittämishankkeet ja talouden tasapainotustoimenpiteet eivät silloin riitä.

Kuntarakennelain vaatimus 20 000 asukkaan väestöpohjasta velvoittaa valtaosan kunnista kuntajakoselvityksiin.

Seinäjoella 4.12.2012 pidetyssä kaupunkiseudun neuvottelukunnan kokouksessa ilmeni, että ainoastaan Seinäjoki, Jalasjärvi ja Kurikka ovat käynnistäneet yhteisen kuntarakenneselvityksen. Selvityshenkilöksi on kutsuttu yhteiskuntamaantieteilijä Janne Antikainen. Muiden Etelä-Pohjanmaan alueen kuntien osalta asia oli vielä täysin avoin.

Vs. kj:n päätösehdotus:

Kunnanhallitus toteaa, että kuntarakenteen muuttamisprosessi samanaikaisesti sote –rakenteen muuttamisprosessin kanssa on sekava ja huonosti organisoitu. Kuntarakennelakiluonnoksen lausuntoaikana kunnilla ei ole vielä käytettävissä selkeitä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen linjauksia. Myöskään valtionosuusuudistuksesta kunnilla ei ole riittävästi tietoa ja uudistus on vielä pahasti kesken.

Valtioneuvoston toimivaltaa pakkoliitosten mahdollistamiseksi ei tule sisällyttää lakiin. Kuntaliitokset tulee perustua kuntien vapaaehtoisuuteen myös jatkossa.

Kunnanhallitus viittaa muilta osin Etelä-Pohjanmaan maakuntaliiton 18.2.2013 asiassa antamaan lausuntoon. Liitteenä on myös Jalasjärven kunnan lausunto TAYS-ERVA –työryhmälle.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin. Asia annetaan tiedoksi kunnanvaltuustolle.

Pöytäkirjantarkastajien nimet			Otteen oikeaksi todistaa Jalasjärvellä / 2013
Lautakunta	Hallitus	Valtuusto	
			Pöytäkirjanpitäjä / keskusarkistonhoitaja / hallintosihteeri / hallinto- ja talousosaston osastosihteeri / toimistosihteeri

Etelä-Pohjanmaan liitto

Lausunto

LIITE 2₁₍₄₎

18.2.2013 **LUONNOS**

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio@vm.fi

Viite: Lausuntopyyntö kuntarakennelakiluonnoksesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Etelä-Pohjanmaan liitolta lausuntoa luonnoksesta kuntarakennelaiksi. Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus on käsitellyt lakiluonnosta kokouksessaan 18.2.2013 ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kuntauudistuksesta yleisesti

Kuntauudistuksen tavoitteet kuntien palveluiden kehittämisestä ja turvaamisesta ovat tärkeitä ja kannatettavia. Ikärakenteen ja huoltosuhteen muutokset sekä väestön muuttoliike keskuksiin edellyttävät kuntien vastuiden ja koko palvelujärjestelmän tarkistamista, jotta jokaisen suomalaisen palveluista pystyttäisiin huolehtimaan kestäväällä ja tasapuolisella tavalla. Uudistuksen toteuttamistapa ei kuitenkaan kunnioita kuntien itsemääräämisoikeutta. Kuntiin liittyy monia muitakin asioita kuin palveluiden tuottaminen, kuten identiteetti ja mahdollisuus vaikuttaa oman lähiseutunsa asioihin. Nämä näkökulmat on otettava huomioon kuntarakenteita muutettaessa.

Etelä-Pohjanmaa poikkeaa monella tapaa muista Suomen maakunnista. Maakunta on selkeästi yksikielinen, ja asutus- ja elinkeinorakenne on hajautunut ja monikeskuksinen. Maakuntakeskus Seinäjokeen on 2000-luvulla liittynyt kolme kuntaa, mutta nykyiselläänkään se ei muodosta kuin noin 30 prosenttia maakunnan väkiluvusta. Etelä-Pohjanmaalla on useita vahvoja ja selkeitä seudullisia keskuksia, joiden vaikutuspiirissä on myös vahvaa yritystoimintaa. Seinäjoki on koko 2000-luvun ollut on yksi Suomen nopeimmin kasvavista kaupunkikeskuksista (väestönlisäys noin 1,5 %/v). Samalla lähes kaikki valtion palvelut ja suuri osa julkisista palveluista ovat keskittyneet Seinäjoelle. Näiden muutosten seurauksena pendelöinti Seinäjoelle on lisääntynyt koko maakunnan alueelta.

Eteläpohjalaisessa kuntakentässä on tapahtunut monia liitoksia 2000-luvulla. Kymmenessä vuodessa maakunnan kuntien määrä on pudonnut kolmanneksella: 27 kunnasta 18:aan. Viimeksi vuoden 2013 alussa yhdistyivät Alavuden kaupunki ja Töysän kunta. Kuntarakenne on siis muuttunut muuhun maahan verrattuna selkeästi rivakampaa tahtia.

Aiemmissä kuntauudistusta koskevissa lausunnoissaan Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus on painottanut mm. seuraavia asioita:

- 1) Kuntien yhdistymiset on toteutettava vapaaehtoisesti, kuntien omien päätösten pohjalta. Kuntaliitoksiin tulee jatkossakin olla tarjolla kannustava rahoitusta eli "porkkanarahoja".

18.2.2013 **LUONNOS**

- 2) Kuntaliitosten tulee parantaa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia oman kotiseutunsa asioihin. Lähidemokratiasta huolehtiminen on kuntauudistuksen elinehto.
- 3) Kuntarakenteen uudistamiselle on annettava riittävästi aikaa. Uudet kunnat voivat aloittaa toimintansa seuraavan valtuustokauden eli vuoden 2017 alussa.
- 4) Kuntien näkemyksiä uudistusprosessissa on aidosti kuultava. Jotta ehdotuksiin voitaisiin aidosti ottaa kantaa, uudistukseen keskeisesti liittyvistä asioista, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämismalleista ja kuntien tehtäviä ja rahoitusta koskevista malleista, on oltava selkeät linjaukset.
- 5) Kunnat ovat hyvin erilaisia, kun vertaillaan väestö- ja ikärakennetta, etäisyyksiä, tulopohjaa, elinkeinorakennetta jne. Tämä edellyttää räätälöityjä ratkaisuja eri puolilla Suomea. Taloudellisesti eri asemassa olevien kuntien liittäminen toisiinsa voi heikentää vakavasti uuden syntyvän kunnan taloutta.

Selvitysvelvollisuus ja -perusteet

Lakiluonnoksen mukaan kunnalla olisi velvollisuus selvittää kuntien yhdistymistä, jos yksikin kolmesta selvitysperusteesta täyttyy (palveluiden edellyttämä väestöpohja / työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne / kunnan taloudellinen tilanne). Ongelmallista on, että esimerkiksi väestöpohjaa (20 000 asukasta) ja työpaikkaomavaraisuutta / työssäkäyntiä koskevat perusteet eivät perustu tutkimustietoon, vaan ne vaikuttavat tulleen valituiksi kriteereiksi pikemminkin sillä perusteella, että ne sopivat virkamiestyöryhmän vuosi sitten esittämään noin 70 kunnan kuntakarttaan.

Lakiluonnoksen toteutuessa esitetystä muodosta kaikkien eteläpohjalaiskuntien olisi osallistuttava selvityksiin, joten tässä mielessä kyse on pakkoselvitysmenettelystä. Laissa säädettäisiin myös yhdistymisselvityksen tavoitteesta ja vähimmäissisällöstä. Käytännössä kunnille ei jätettäisi harkintavaltaa eikä valinnan mahdollisuuksia. Selvitysvelvollisuuden poikkeusperusteita koskevat (4 f §) säännökset ovat niin yleisellä tasolla, että virkamiestyöryhmän kuntakartoista poikkeaminen jäisi täysin valtiovarainministeriön harkintaan. Lisäksi poikkeushakemusten jättö- ja käsittelyajoille ministeriössä ei lakiluonnoksessa ole esitetty minkäänlaista aikataulutusta tai enimmäispituuksia.

Osa kunnista on selkeästi ilmaissut haluttomuutensa pakolla tehtäviin selvityksiin. Viime vuosina tapahtuneet kuntaliitokset ovat osoittaneet, että kuntien yhdistyminen vaatii onnistuakseen molemminpuolista luottamusta ja tahtoa. Nykytilanteessa on vaarana "nimellisselvitysten" tekeminen ja kuntien ajautuminen entistä vahvemmin omiin puolustusasemiinsa.

Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus yhtyy Kuntaliiton hallituksen 16.8.2012 yksimielisesti antamaan lausuntoon, jossa korostetaan, että *selvityksen kohteena tulee olla kuntien yhdistymisen ohella myös kuntien yhteistyö*. Tällöin välttyttäisiin monilta

18.2.2013 **LUONNOS**

erillisselvityksiltä ja turvattaisiin kuntien vapaaehtoinen osallistuminen selvityksiin. Lisäksi tulisi harkita, onko alueen yhdistymisselvityksen tekeminen ylipäätään välttämätöntä ja järkevää, jos yli puolet kohteena olevista kunnista sitä vastustaa. Tällöin toimivampi vaihtoehto voisi olla halukkaiden kuntien keskinäinen yhteistyötä ja palvelurakenteita koskeva selvitys.

Määräajat ja menettelyt

Valtiovarainministeriö tähdentää kuntauudistuksen olevan kokonaisuus, johon sisältyy usean eri lain uudistaminen sekä kuntien tehtävien arviointi. Uudistus luvataan valmistella aikataulullisesti siten, että kokonaisuuden pääpiirteet ovat tiedossa rakennelain astuessa voimaan. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että jo tämän kevään aikana on tehtävä linjaukset kuntien valtionosuus- ja rahoitusjärjestelmän uudistuksesta, kuntalain kokonaisuudistuksesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista. Kuntarakennelakiluonnokseen sisältyvät sote-palvelurakennetta koskevat peruslinjaukset eivät juurikaan auta arvioimaan, miten sote-huollon järjestäminen ja lakiluonnoksen tavoittelema kuntarakenne voitaisiin sovittaa yhteen. Kaikkiaan aikataulu vaikuttaa varsin kireältä, ja onkin todennäköistä, että kunnat joutuvat tekemään yhdistymisselvityksiään puutteellisin tiedoin. Tämä vaikeuttaa olennaisesti niin selvitysten tekoa kuin sopimukseen pääsemistäkin.

Etelä-Pohjanmaan maakuntahallituksen mielestä kuntien yhdistymisselvityksille on ehdottomasti annettava enemmän aikaa kuin 1.4.2014 asti. Kuntien yhdistyminen on usein vuosien neuvotteluprosessi. On vaikea kuvitella päästävän yhteisymmärryksen muutaman kuukauden neuvotteluissa – etenkin, jos selvitykseen ryhtyvät kunnat ovat erimielisiä koko prosessin tarpeellisuudesta. Realistista olisi antaa neuvottelu-aikaa vähintään vuoden 2015 loppuun asti ja samalla edellyttää uusien kuntien aloittavan toimintansa vasta seuraavan kunnallisvaalikauden eli vuoden 2017 alusta.

Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Kuntarakennelakiluonnoksen mukaan valtioneuvosto ei jatkossakaan voisi pakottaa kuntia yhdistymään, mikäli kuntien valtuustot sitä vastustavat. Poikkeuksen muodostaisivat erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevat kunnat. On hyvä, että valtioneuvoston toimivaltaa ei laajenneta kuntien pakkoyhdistymisessä. On kuitenkin erityisen tarkkaan varottava sitä, ettei valtionosuusjärjestelmää muuttamalla tai veloitteita lisäämällä kuntia ajeta sellaiseen taloudelliseen asemaan, joka antaisi valtioneuvostolle mahdollisuuden käyttää jatkossa yhä useamman kunnan kohdalla em. poikkeusmenettelyä.

Yhdistymisavustuksien ehdot ja määrä

Lakiluonnoksessa esitetään kunnille tarjottavaksi tukea yhdistymisselvitysten tekemiseen. Lisäksi kunnilla olisi mahdollisuus saada yhdistymisavustusta ja sen lisäosaa

18.2.2013 **LUONNOS**

sekä korvausta yhdistymisestä johtuvista valtionosuuksien menetyksistä vuosina 2014–2019. Valitettavasti yhdistämisavustuksen saannin ehdot vaikuttavat erittäin tiukoilta.

Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus kannattaa taloudellisten kannustimien käyttöä kuntien yhdistämiseksi. Lakiesityksen mukaan avustukset kuitenkin riippuisivat merkittävästi syntyvän uuden kunnan koosta. Lisäksi päätökset yhdistymisestä olisi tehtävä viimeistään 1.4.2014 mennessä. Käytännössä näin tiukka aikataulu johtaisi pakkoon tehdä yhdistymispäätökset vajavaisten selvitysten pohjalta tai monen yhdistymistä mahdollisena pitävän kunnan jäämistä kokonaan ilman valtiolta saatavaa taloudellista tukea. Maakuntahallitus tähdentää, että kuntien yhdistymisiin on varattava riittävästi selvitysaikaa ja kannustimia, mikäli halutaan saada aikaan onnistuneita ja toimivia kuntaliitoksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen

Kuntarakennemuutos ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa. Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteista ei ole vielä riittävän selkeitä linjauksia. Kunnat joutuvat aiemmin luvatussa poiketen kuitenkin antamaan lausuntonsa kuntarakennelaista ilman, että uudistuksen kokonaiskuva olisi täsmentynyt. Tämä vaikeuttaa kuntien kannanottoa ja hämärtää koko kuntarakennemuutoksen tavoitteita. Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus pitää erittäin tärkeänä erikoissairaanhoidon ja hyvin toimivan keskussairaalan säilymistä maakunnallisena. Siksi sairaanhoitopiirejä ei olekaan syytä purkaa ennen kuin on saatu varmuus siitä, syntykö kuntarakennemuutuksessa tavoiteltuja riittävän vahvoja peruskuntia.

Lopuksi Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus toistaa jo aiemmin esittämänsä kannan siitä, että kuntauudistuksen yhteydessä olisi tärkeää tarkasteltava myös alueellisen hallinnon uudistamista sekä vaihtoehtoisia ratkaisumallia niille alueille, joilla suurkuntien synnyttäminen ei onnistu. Kuntapohjaiselle väliportaanhallinnolle voitaisiin siirtää osa valtion aluehallinnon (AVIt ja ELYt) poliittista harkintaa vaativista tehtävistä ja näin vahvistaa sen mahdollisuuksia alueensa kehittämiseen. Tällöin peruskunnat voisivat edelleen huolehtia lähipalveluista ja lähidemokratiasta. Kaksitasoisessa kuntamallissa myös luottamushenkilöt voitaisiin valita suorilla vaaleilla, mikä poistaisi ongelmat "hallintohimmeleiden" päätösvallan karkaamisesta poliittisten päättäjien käsistä.

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Tapio Liinamaa
Maakuntahallituksen pj.

Asko Peltola
Maakuntajohtaja

JALASJÄRVEN KUNNAN LAUSUNTO STM:N ASETTAMALLE TAYS-ERVA TYÖRYHMÄLLE

1. Miten kunta aikoo tulevaisuudessa toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kuulemistilaisuudessa esitettyjen linjausten mukaisesti.

Jalasjärven asukasluku on noin 8100 asukasta. Se ei siis täytä 20 000 asukkaan rajaa, joten sen tulee kuulua sote -alueeseen eikä sillä ole itsenäistä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuuta. Jalasjärvi kuuluu JIK – peruspalveluliikelaitoskuntayhtymään, jonka se on Paras –lain mukaisesti muodostanut yhdessä Kurikan ja Ilmajoen kanssa vuoden 2009 alussa. Jalasjärven kunta siirtänee myös sosiaalipalvelut JIK:lle vuoden 2015 alusta.

Jalasjärven kunnalla ei ole sinänsä tarvetta miettiä asioita uudestaan, jos JIK:n toiminta jatkuu. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että maakunnallisessa ratkaisussa näiden pienten sote-alueiden jatkaminen on mahdollista. Mikäli se ei ole mahdollista, Jalasjärven kunnan on tuotettava palvelut yhdessä jonkun muun kuntakoalition kanssa tai ostettava palvelut toiselta kunnalta ja yksityisiltä palvelun tuottajilta.

Esitetyn mallin mukaan nykyinen ESH ja perusterveydenhuolto integroidaan ns. laajennetuksi perustasoksi. Tätä täydentäisi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen erityisvastuutaso. Perustason vastuulla olisi koko sosiaali- ja terveydenhuolto lukuun ottamatta niitä palveluja, jotka erikseen säädetään erityisvastuutason tehtäväksi. Laajennettu perustaso vaatii esityksen mukaan 50 000 – 100 000 asukkaan väestöpohjan. Tätä väestöpohjavaatimusta ei JIK:n alue täytä. Tämän tosiasian edessä JIK:n alueen on joko saatava lisää volyymia tai liityttävä suurempaan kokonaisuuteen. JIK:n alueen laajentaminen ei liene realistista, joten vaihtoehdoksi jäänee joko maakunnallinen suurkoalitio tai joku sen variaatio.

2. Miten keskussairaalan ja aluesairaaloitten asema, tehtävät ja hallinto tulisi määrittellä/järjestää uudessa palvelurakenteessa?

Nykyisen Sairaanhoidopiirien ongelmana kuntatasolta katsoen on niiden kustannusten jatkuva kasvu. Kasvulle on toki selittäviäkin tekijöitä, mutta varsin selvästi Sairaanhoidopiirien ohjaus on karannut peruskuntien päätösvallasta. Omistajilla ei toisin sanoen ole sananvaltaa erityisesti talouden osalta. Tähän olisi saatava korjaus. Käytännössä voi olla niin, että omistajanohjauksen toteutuminen vaatii jonkinlaisen muun kuin kuntayhtymäorganisaation. On kuitenkin selvää, että pelkästään organisatorinen muutos ei ratkaise asiaa.

Erikoissairaanhoidon liittyvät tehtävät tulee jatkossa edelleen tuottaa ja taata kansalaisille. Tähän tehtävään liittyy oleellisena osana keskussairaالاتasoinen palvelu. Luonnolliselta tuntuisi, että keskussairaallalla olisi oma hallinto. Aluesairaalamallilla on oma tehtävänsä, joka tulee integroida kokonaisuuteen ottaen huomioon alueelliset lähipalvelut.

3. Miten sosiaali- ja terveystalouden rahoitus tulisi uudessa palvelurakenteessa järjestää?

Kuntien taloudenhoidon ongelmana on nykytilanteessa pitkälti lakisääteisten

sosiaali- ja terveystalouden mammuttimainen kasvu ja niiden ennalta arvaamattomuus. Kokonaisuushan muodostaa yli 60% kuntien menoista, joten kuntien talouden suunnittelu on varsin haasteellista tilanteessa, jossa terveydenhoitomenoihin tulee yli 10% nousuja vuositasolla. Olisi vakavasti mietittävä pitäisikö terveydenhuollon järjestämistä ja rahoitusta siirtää valtiolle. Tämä toisi selkeyttä kuntien talouteen ja asemaan, kun valtionosuuksien kierrättäminen kuntien kautta lakkaisi. Kunnat tai kunnalliset muut organisaatiot voisivat tässä ratkaisussa olla palvelun tuottajina edelleen.

4. Muuta

Kuntauudistuksen ja palvelurakennemuutoksen yhtäaikainen läpivieminen on haasteellinen tehtävä. Kuntarakenteiden uudistaminen pitäisi tehdä ensin tai ainakin saattaa sille tasolle, että on varmuus sen toteutumisesta. Vasta sen jälkeen olisi sosiaali- ja terveystalouden rakenteiden uudistaminen perusteltua. Kuntarakenteiden muuttaminen vasta sote -ratkaisun teon jälkeen on todettu jo Paras -lain yhteydessä monilla alueilla mahdottomaksi. Ilmeisesti tässä halutaankin sote -uudistuksen avulla pakottaa kunnat liitoksiin.

Suuryksikköjen tavoittelu voi olla perusteltua tarkasteltaessa asioita pelkästään taloudellisessa mielessä tai tuotannon tehokkuuden kannalta. Monissa asioissa pienet toimintayksiköt pystyvät kuitenkin parempiin tuloksiin, kun mitataan vaikuttavuutta!

Maakunnallinen valmistelu on vasta alkamassa. Kuntien lausumat ovat tässä vaiheessa siis irti maakunnallisesta valmistelusta.

Jalasjärven kunnanhallitus